

Miten korkeakouluopiskelijoiden kirjallista kielitaitoa voi testata verkossa?

Verkossa ilman valvontaa tapahtuva kirjallisen kielitaidon testaus on korkeakouluopinnoissa vielä melko uutta. Se herättää paljon kiinnostusta ja ihmetystäkin: Miten opettaja voi varmistua opiskelijan osaamisesta ja opiskelijan tuottamien tekstien aitoudesta? Saako arvioija kielitaidosta riittävän luotettavan kuvan, jos opiskelijalla on lupa käyttää sanakirjaa tai muita apuvälineitä? Mitä asioita täytyy huomioida, kun kirjallista kielitaitoa testataan ilman valvontaa? Tässä artikkelissa kerromme siitä, miten testaamme koulukieleltään ruotsinkielisten opiskelijoiden suomen kielen eli finskan taitoa Helsingin yliopistossa. Tarkastelemme myös sitä, miten ja miksi olemme kehittäneet kirjallisen taidon testaamista perinteisestä kokeesta verkossa tehtäväksi.

Julkaistu: 12. toukokuuta 2021 | Kirjoittanut: Anna-Maria Peltomäki ja Hanna Vänskä

Johdanto

Korkeakouluopintojen yhteydessä edellytetystä toisen kotimaisen kielen suorittamisesta määräävät sekä tutkintoasetus (794/2004, 6 §) että laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta (424/2003, 6 §). Suorituksen arviointi perustuu Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK) taitotasoihin B1 ja B2 (itsenäisen kielenkäyttäjän taso), joista B1 vastaa tyydyttävää ja B2 hyvää taitoa. Helsingin yliopistossa noin 300 opiskelijaa suorittaa lukuvuosittain suomen toisena kotimaisena kielenä, eli finskan, joko kurssina tai korvaavana kokeena. Korvaavan kokeen valitsee noin 80 % koulusivistyskieleltään ruotsinkielisistä opiskelijoista.

Kevääseen 2019 asti finskan korvaavan kokeen tavoitteena oli yksinomaan osoittaa opiskelijan suullisen ja kirjallisen kielitaidon taso. Kirjallinen koe suoritettiin valvotussa tilaisuudessa, jossa opiskelija kirjoitti yhden 200–250 sanan pituisen tekstin ilman apuvälineitä. Suullisessa kokeessa keskusteltiin parin tai opettajan kanssa yliopisto-opinnoista ja tulevasta työelämästä. Tällöin kuitenkin hukattiin mahdollisuus hyödyntää koetta myös oppimisen

edistäjänä: koe on monille ainoa tilaisuus harjoitella suomen kielen tuottamista ja saada palautetta tuotoksistaan. Kun koetta alettiin uudistaa, haluttiin lisäksi, että se ammentaa entistä enemmän tosielämän kielitaitotarpeista ja simuloi opinnoissa ja työelämässä eteen tulevia kielenkäyttötilanteita. Kokeen haluttiin myös paremmin vastaavan edellä mainittua tutkintoasetusta, lakia ja EVK:n arviointikriteeristöä, jotka muun muassa sisältävät vaatimuksen alakohaisuudesta ja viestinnällisyydestä.

Finskan koe verkossa

Toisen kotimaisen kielen suorittamisesta osana opintoja säädetään siis laissa ja asetuksessa, mikä voi olla ainakin yksi syy siihen, että arviointi on haluttu perustaa valvotusti tehtyyn kokeeseen. Laki ja asetus eivät kuitenkaan ota kantaa siihen, miten ja millaisissa olosuhteissa osaaminen tulisi osoittaa. Kun aloimme uudistaa finskan korvaavaa koetta, meidän olikin mahdollista pohtia, miten voisimme testata ja arvioida opiskelijan kielitaitoa tosielämän tilanteissa. Niissä hän voisi työstää tekstejään tietokoneella ja halutessaan hyödyntää esim. verkossa olevia sanakirjoja. Samalla opiskelija pystyisi kehittämään työelämässä vaadittavia viestinnällisiä ja generisiä taitojaan ja oppimaan eikä ainoastaan osoittamaan osaamistaan. Lisäksi meidän oli tietysti mietittävä, millaiset tehtävät ja tehtävätyypit heijastaisivat opiskelijoiden osaamista ja tarjoaisivat meille riittävästi informaatiota arvioijina.

Aloimme kehittää uutta finskan korvaavaa koetta keväällä 2018, ja sitä pilotoitiin lääketieteellisessä tiedekunnassa lukuvuonna 2018–2019. Tuona aikana koe saavutti nykymuotonsa, ja syksyllä 2019 se otettiin käyttöön kaikissa tiedekunnissa. Koe koostuu kolmesta osasta: ennakkotehtävästä sekä kirjallisesta ja suullisesta kokeesta. Koe on kokonaisuus, eikä osia voi suorittaa erikseen. Järjestelyn ansiosta pystymme luotettavammin arvioimaan kirjallista kielitaitoa ja ylipäättään sitä, että kokeeseen ilmoittautunut opiskelija todella on itse laatinut kaikki tuotoksensa. Kokeella on oma Moodle-sivu, jossa koe suureksi osaksi suoritetaan: opiskelija palauttaa sivulle ennakkotehtävän, tekee siellä kirjallisen kokeen ja varaa sieltä ajan suulliseen kokeeseen. Moodleen olemme myös koonneet tarkat ohjeet kokeen suorittamiseen sekä linkkejä suositeltuihin apuvälineisiin (esim. sanakirjoihin) ja mm. kielioppi- ja kielenhuoltoharjoituksiin.

Kokeen osat:

- 1. Ennakkotehtävänä opiskelija etsii itse omaa alaansa käsittelevän suomenkielisen yleistajuisen artikkelin ja kirjoittaa siitä lyhyen selostuksen, jossa hän perustelee tekstivalintansa ja kokoaa keskeisistä sanoista sanalistan. Palauttaessaan ennakkotehtävää opiskelija tietää, että hän hyödyntää artikkelia kirjalliseen kokeen tehtävässä sekä keskustelee siitä suullisessa kokeessa.**
- 1. Kirjallisen kokeen tehtävät olemme laatineet Moodlen tenttitoiminnolla, joka on mahdollistanut sen, että tehtäviin on voitu asettaa aikarajat. Kirjallisessa kokeessa opiskelija kirjoittaa kolme soveltavaa alakohtaista tekstiä ja saa niitä laatiessaan hyödyntää apuvälineitä. Tehtäviä on kolme, jotta saamme monipuolisen kuvan opiskelijan kielitaidosta ja jotta opiskelija voi myös esitellä osaamistaan**

useammassa tilanteessa ja aihepiirissä. Opiskelija voi tehdä tehtävät milloin tahansa 48 tunnin aikana, ja jokaiseen tehtävään on käytettävissä oma melko tiukka aika, joka alkaa, kun opiskelija avaa tehtävän.

Tehtävä 1 on kaikille yhteinen lyhyt reflektioteksti, jossa opiskelija arvioi suomen kielen taitoaan ja oman alansa sanaston hallintaa sekä ammatillisten ja tieteellisten tekstilajien tuntemustaan. Tehtävän kirjoittamiseen on aikaa 30 minuuttia.

Tehtävissä 2 ja 3 Moodlen tenttitoiminto arpoo opiskelijalle tehtävänannon useista vaihtoehdoista, jotka simuloivat sellaisia viestintätilanteita, joissa täytyy kirjoittaa oman alan sanastoa käyttäen kontekstisidonnainen ja rajatulle kohdeyleisölle osoitettu teksti.

Tehtävän 2 kirjoittamiseen on aikaa 30 minuuttia. (Alla esimerkki tehtävänannosta.)

Sähköpostiyhteydenotto harjoittelupaikkaan

Olet kiinnostunut harjoittelupaikasta jossakin oman alan (pääaine ja/tai koulutusohjelma) yrityksessä/instituutiossa/työpaikassa.

*Kirjoita **lyhyt sähköpostiviesti**, jossa*

- ilmaiset mielenkiintosi*
- perustelet ytimekkäästi, miksi haluat harjoitteluun ja miksi sopisit paikkaan*
- kerrot, mitä osaat: **keskity oman alan erityisosaamiseen.***

Muista sähköpostille tyypilliset tervehdykset ja kohteliaisuusmuodot ja muista, että tehtävällä on tarkoitus osoittaa oman alan sanaston hallintaa!

*Pituus: **vähintään 130 sanaa, enintään 170 sanaa.***

Tehtävässä 3 hyödynnetään ennakkotehtävään valittua artikkelia. Tekstin kirjoittamiseen on aikaa 60 minuuttia. (Alla esimerkki kolmannen tehtävän tehtävänannosta.)

Asiantuntija vastaa

Helsingin Sanomissa julkaistaan asiantuntijoiden vastauksia lasten tiedekysymyksiin.

Keksi itse** ennakkotehtävään valitsemasi artikkelin pohjalta **"lapsen tiedekysymys"** ja kirjoita siihen **asiantuntijan vastaus.

Suorat sitaatit ja kopiointi ennakkotehtävän artikkelista on kielletty.

Muista, että kohdeyleisönä on lapsi. Ota se huomioon, kun kirjoitat. Voit tutustua ensin lasten tiedekysymyksiin ja niiden vastauksiin ([linkki](#)).

*Pituus: **vähintään 150, enintään 200 sanaa.***

Tehtävien tiukat aikarajat yhtäältä simuloivat työelämän aikapainetta ja toisaalta pitävät huolen siitä, että vaikka opiskelija saa käyttää apuvälineitä, hänen on kuitenkin oltava riittävän korkealla kielitaitotasolla ehtiäkseen suoriutumaan tehtävistä. Pidämme myös tärkeänä sitä, että koe ohjaa opiskelijaa oivaltamaan ja ymmärtämään, ei ainoastaan toistamaan ulkoa opittua (ks. lisää mm. Karjalainen 2001).

- 1. Suullinen koe on opiskelijan ja opettajan välinen kahdenkeskinen keskustelu ja palautetilaisuus, johon on varattu 20 minuuttia. Sen aikana keskustellaan ennakkotehtävään valitusta artikkelista ja käydään läpi kirjallisen kokeen tehtäviä yksityiskohtaisesti. Näin voimme varmistua siitä, että opiskelija on kirjoittanut ne itse.**

Apuvälineiden hyödyntäminen koetehtävissä

Oli alusta alkaen selvää, että finskan uusi korvaava koe tehtäisiin tietokoneella apuvälineitä hyödyntäen ilman valvontaa. Korkeakouluopintojen yhteydessä arvioitava kielitaitohan tulee käyttöön sekä opinnoissa että niiden jälkeen tilanteissa, joissa kirjoitetaan tietokoneella ja joissa on vapaa pääsy erilaisten apuvälineiden äärelle. Esimerkiksi sähköisten sanakirjojen ja erilaisten kirjoitusoppaiden käyttäminen on kiinteä osa myös toisella kielellä kirjoittamista.

Kokemuksemme mukaan kielitaidon arvioijat suhtautuvat apuvälineiden käyttöön ja ilman valvontaa tapahtuvaan testaamiseen joskus kuitenkin epäillen. Osittain tämä voi johtua siitä, että asetelman arvellaan heikentävän arvioinnin luotettavuutta ja antavan epäluotettavan kuvan opiskelijan kielitaidosta. Kriittistä suhtautumista apuvälineiden käyttöön koetilanteessa perustellaan myös muilla vastaavilla kokeilla. Täten korkeakoulututkinnon yhteydessä suoritettavan toisen kotimaisen kielen testaamisolosuhteiden tulisi vastata esimerkiksi valtionhallinnon kielitutkintojen käytäntöjä muun muassa valvonnan osalta (Elsinen & Juurakko-Paavola 2006). Tämä näkemys ei kuitenkaan ole linjassa korkeakouluopintojen ja kielten opiskelun työelämätavoitteiden kanssa (ks. esim. Alakastari & Valkama 2017), eikä kielitaidon arviointi osana yliopisto-opintoja myöskään ole täysin verrattavissa valtakunnallisiin kielitaidon kokeisiin (ks. myös Alanen, Männikkö & Valkama 2015). Mielestämme opiskelijalla pitäisi siis olla mahdollisuus kielitaidon osoittamisen yhteydessä myös oppia sekä kehittää työelämässä tarvitsemiaan taitoja. Tällöin testaamisella onkin monta tavoitetta: todentaa osaaminen mutta myös tukea oppimista, motivoida ja antaa edellytyksiä itsenäiseen opiskeluun opintojen jälkeen. Tähän kaikkeenhan Eurooppalainen viitekehys, johon toisen kotimaisen kielen osaamisen arviointi kaikissa korkeakouluissa perustuu, antaa hyvät edellytykset.

Kuitenkin kun kielitaitoa testataan ilman valvontaa ja apuvälineitä hyödyntäen, lisääntyvät myös riskit väärinkäytöksistä. Voisi esimerkiksi olla mahdollista, että opiskelija pyytäisi apua vaikkapa kieltä paremmin taitavalta kaverilta ja käyttäisi sanakirjan sijaan käännösohjelmaa. Finskan kokeessa nämä ongelmat tiedostetaan ja niiltä pyritään välttymään erityyppisin keinoin. Paitsi että opiskelijoita ohjataan kokeen Moodlessa sopivien sanakirjojen ja muiden luotettavien lähteiden pariin, heitä myös eksplisiittisesti kielletään

vääränlaisen avun, kuten kaveriavun, plagioinnin ja käännösohjelmien, käyttäminen ja kerrotaan Helsingin yliopiston linjaamista seurauksista (esim. suorituksen hylkääminen). Kirjallisen kokeen tehtävien tulee olla hyvin soveltavia (ks. esim. Alakastari & Valkama 2017) ja tarpeeksi vaativia (Khare & Lam 2008). Niissä on myös tiukat aikarajat, jotka mahdollistavat lähinnä yksittäisten sanojen hakemiseen sanakirjasta. Se, että kirjallisia tehtäviä on kolme – ennakkotehtävä mukaan luettuna neljä – antaa arvioijalle paljon informaatiota opiskelijan kielitaidosta. Kun opiskelija näiden varotoimien lisäksi tulee suulliseen kokeeseen yksin, on mahdollista samalla paitsi testata ja arvioida opiskelijan suullista kielitaitoa ja kykyä referoida lähdetekstiksi valittua artikkelia, myös varmistua siitä, että opiskelija on mitä todennäköisimmin itse kirjoittanut kirjallisen kokeen tehtävät. Voimme esimerkiksi pyytää opiskelijaa referoimaan kirjoittamiaan tekstejä, perustelemaan kielellisiä valintojaan tai selittämään joitain tekstin kohtia toisin. Mahdollisissa vilppiepäilyissä – esimerkiksi silloin, kun opiskelijan suullinen ja kirjallinen taito eivät kohtaa tai opiskelija ei osaa perustella teksteissään tekemiään ratkaisuja – opettajalla on mahdollisuus esimerkiksi pyytää lisänäyttöä kirjallisesta osaamisesta.

Huomioitamme verkossa testaamisesta

Itsenäisen kielenkäyttäjän kielitaitoon kuuluu toki muun muassa tietyn sanaston ulkoa muistaminen, monien kieliopillisten rakenteiden ymmärtäminen ja tuottaminen, tyylin ja tilanteen taju ja kyky reagoida. Näitä kaikkia osataitoja tarvitaan edelleen, vaikka koetilanteessa apuna olisikin sanakirja tai kirjoittamisen opas. Apuvälineitä käyttävällä on kuitenkin paremmat mahdollisuudet onnistua annetussa, kyllin haastavassa ja soveltavassa tehtävässä ja samalla oppia paitsi kieltä myös tiedonhakua. Alakastari ja Valkama (2017) ovat tutkimuksessaan huomanneet saman kuin me: apuvälineistä on hyötyä vain, jos niitä todella osaa käyttää ja jos kielen perusrakenteet ovat kunnossa.

Keräämästämme anonyymistä palautteesta käy ilmi, että opiskelijat käyttävät apuvälineitä vielä yksipuolisesti ja melko vähän. He eivät esimerkiksi hyödynnä apuvälineitä tarkistaakseen kielioppirakenteita, ja koetehtävissä toistuvat samat kielelliset ongelmat kuin aiemminkin. Käymiemme keskustelujen ja palautteen perusteella opiskelijat tuntuvat lisäksi käsittävän kielitaidon melko yksipuolisesti oikeakielisyytenä. Kaikki eivät myöskään ole kokeneet tarpeelliseksi tai ole osanneet kiinnittää huomiota viestinnällisyyteen, kuten esimerkiksi tekstilajin konventioihin tai tilanteeseen sopivaan reagointiin. Jotkut opiskelijat heräävät viestinnällisyyden tärkeyteen vasta palautetta saadessaan. Osa opiskelijoista on kuitenkin tarttunut mahdollisuuteen tarkistaa sanastollisia yksityiskohtia ja tekstilajien ominaispiirteitä kokeen teon yhteydessä.

Koemme, että nykyisen kaltainen testaaminen antaa aiempaa totuudenmukaisemman kuvan opiskelijan suomen kielen taidosta, koska arvioimme niitä tuotoksia, jotka opiskelija on kirjoittanut sellaisissa olosuhteissa, joissa hän todella kieltä myös opinnoissaan ja tulevassa työelämässä käyttää. Verkossa tehtävä kirjallinen koe ei ole myöskään muuttanut

arvosanjakaumaa. Mitä parempi kielitaito on, sitä järkevämpää sitä on mielestämme testata tosielämää simuloivissa olosuhteissa ja apuvälineitä hyödyntäen. Näin koko kielitaito ja kaikki osataidot, myös tiedonhankintaan ja prosessointiin liittyvät taidot, pääsevät käyttöön.

Anna-Maria Peltomäki ja Hanna Vänskä työskentelevät suomen kielen yliopisto-opettajina Helsingin yliopiston kielikeskuksessa.

Lähteet

Alakastari, A. & Valkama, T. (2017). Apuvälineiden käyttö avain paremman tekstin tuottamiseen? Teoksessa Nelson M. & Hulkko T. (toim.) Kielikeskus tutkii, 7–16. Turku.

Alanen, K., Männikkö, T. & Valkama, T. (2015). Kielelliset apuvälineet asiantuntijan kirjallisen viestinnän opetuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 6(2).

Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2015/kiellelliset-apuvälineet-asiantuntijan-kirjallisen-viestinnan-opetuksessa>
(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2015/kiellelliset-apuvälineet-asiantuntijan-kirjallisen-viestinnan-opetuksessa>)

Elsinen, R. & Juurakko-Paavola, T. (2006). Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen arviointi (KORU). Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun julkaisuja 4.

EVK = Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys (2013). Helsinki: WSOY

Karjalainen, A. (2001). Tentin teoria. Kasvatustieteiden tiedekunta, Oulun yliopisto. Oulun yliopiston opetuksenkehittämisyksikön julkaisuja. Dialogeja 3.

Khare A. & Lam H. (2008). Assessing student achievement and progress with online examinations: Some pedagogical and technical issues. *International Journal of E-learning* 7(3): 383–402

Artikkeliin viittaaminen

Peltomäki, A-M. & Vänskä, H. (2021). Miten korkeakouluopiskelijoiden kirjallista kielitaitoa voi testata verkossa? *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(3). Saatavilla: [https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2021/miten-korkeakouluopiskelijoiden-kirjallista-kielitaitoa-voi-testata-verkossa](https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2021/miten-korkeakouluopiskelijoiden-kirjallista-kielitaitoa-voi-testata-verkossa/view) (https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2021/miten-korkeakouluopiskelijoiden-kirjallista-kielitaitoa-voi-testata-verkossa)